

اشاره

دکتر مهدی نوید ادهم دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش، شیوه کنونی برگزاری کنکور را مانعی برای ایجاد تحول در آموزش و پرورش می‌داند که فرایند یاددهی-یادگیری را نیز متأثر ساخته است.

وی با اشاره به اینکه کنکور فقط یک مسابقه تست‌زنی است که از دیگر استعدادها و توانایی‌های دانش‌آموزان غفلت می‌کند، بر هماهنگی و همفکری مسئولان دو وزارت‌خانه علوم و آموزش و پرورش برای ساماندهی و بهینه‌سازی پذیرش دانشجویان در دانشگاه‌ها تأکید می‌کند.

نوید در گفت‌وگو با ویژه‌نامهٔ رشد معلم اظهار می‌دارد که طبق قانون، سهم تأثیر سوابق تحصیلی در کنکور باید به تدریج به حدود ۷۵ درصد برسد.

این مدیر باتجربه آموزش و پرورش، همچنین با بیان اینکه آقای بطحایی، رسالت اصلی آموزش و پرورش را اجرای زیرنظام‌ها عنوان کرده است، متذکر می‌شود که ساختار مدیریتی جدیدی طراحی شده است تا اجرای سند تحول را رصد و عملیاتی کند. با هم، متن کامل گفت‌وگوی خبرنگار ویژه‌نامهٔ رشد معلم با دکتر مهدی نوید را پی می‌گیریم.

● در هشتمین سال همسوسازی برنامه‌های درسی با سند تحول بنیادین قرار داریم و در واقع به ایستگاه آخر سند تحول رسیده‌ایم؛ ولی همهٔ اجزای سند تحول اجرا نشده چون اجرای کامل آن مستلزم تدوین برنامه‌های سایر زیرنظام‌های آموزش و پرورش است. طرح و برنامه شورای عالی آموزش و پرورش به عنوان مرجع قانون‌گذار آموزش و پرورش برای اجرای کامل سند تحول چیست؟

○ بسم الله الرحمن الرحيم. من قبلاً از شما و همکارانتان در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تشکر می‌کنم. سند تحول بنیادین

دکتر مهدی نوید ادهم دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش؛

تریت در ساحت‌های شش‌گانه رویکرد اصلی سند تحول

ما کشوری هستیم با اقوام مختلف که در آن، خرده فرهنگ‌های گوناگون وجود دارد

لایه بالاتر یعنی شورای عالی آموزش و پرورش است. این شورا، مسئولیت پایش و نظارت بر اجرای سند تحول را بر عهده دارد. من فکر می‌کنم که ان‌شاءالله سیستم بیش از گذشته به اجرای سند تحول اهتمام خواهد ورزید.

برای حضور در صحنه تحول آفرین آموزش و پرورش که همان اجرای دقیق راهکارها و زیرنظام‌های آن است توجه به چند پیش‌فرض مهم الزامی است:

اولین پیش‌فرض این است که آموزش و پرورش موجود، علی‌رغم همه زحمات و تلاش‌های دست‌اندرکاران آن، با کاستی‌ها و چالش‌هایی روبه‌رو است.

دومین پیش‌فرض این است که اگر در پی نظام تعلیم و تربیت مطلوب هستیم نباید در گذشته به دنبال آن بگردیم، بلکه ضمن احترام به تجربیات گذشتگان، بیشتر به آینده توجه کنیم.

سومین پیش‌فرض لازم برای ورود به صحنه تحول آفرینی در آموزش و پرورش بازخوانی و بازمدیریت همه مؤلفه‌های آموزش و پرورش اعم از مؤلفه‌های معلمی، شیوه‌های تدریس، شیوه‌های ارزیابی و ... است.

در مجموعه مؤلفه‌های مرتبط با تعلیم و تربیت، دو مؤلفه مدیران و معلمان نقش کلیدی دارند که معلمان اصلی‌ترین نقش را در تحول آفرینی ایفا می‌کنند، اگر شایستگی‌های لازم، در معلمان تجلی پیدا کند، تحول رخ خواهد داد. بنابراین باید برای تمام مراحل معلمی، از فرایند جذب معلم تا بازنشستگی او تدابیری اندیشیده شود، که یکی از مهم‌ترین تدابیر، تأسیس دانشگاه فرهنگیان است. جذب مطلوب، آموزش مطلوب و تربیت مطلوب از وظایف دانشگاه فرهنگیان است. اگر مدیران، استادان و کارشناسان این دانشگاه اهداف سند تحول بنیادین را در فرهنگ سازمانی خود نهادینه کنند می‌توانیم امیدوار باشیم که تحول رخ خواهد داد.

در عرصه تحول آفرین نظام آموزش و پرورش قطعاً خطرات و تهدیداتی هم وجود دارد. یکی از خطراتی که سند تحول بنیادین را تهدید می‌کند این است که معلمان با اندیشه و باور دیروز با این سند روبه‌رو شوند. زیرا مفهومی که درسند تحول مد نظر است با مفاهیم پیشین تفاوت دارد. بسیاری از مفاهیم مانند شایستگی‌ها، ساحت‌های شش‌گانه و ... قبلاً در حوزه تعلیم و تربیت مطرح نبوده است و بعضی از مفاهیم دیگر نیز مانند معلم، مدرسه و ... با معنای امروزی آن تغییر داشته‌اند.

نظام آموزش و پرورش به مثابه نقشه‌ای برای ایجاد ساختار جدید نظام تعلیم و تربیت و اجرای آن، موضوع اصلی امروز آموزش و پرورش است. همان‌طور که می‌دانید تدوین و تصویب برنامه زیرنظام‌ها براساس مفاد اصل هشتم سند تحول بنیادین وظیفه آموزش و پرورش است. خوشبختانه آخرین مرحله تدوین آن یعنی تصویب زیرنظام‌های شش‌گانه انجام و به بخش‌ها و معاونت‌های مختلف ابلاغ شده و آماده اجرا است. اجرای سند تحول یعنی اجرای راهکارها و زیرنظام‌های آن، تجلی این اجرا در مدرسه و دوره‌های مختلف تحصیلی ابعاد متفاوتی دارد و امیدواریم با اجرای دقیق و کامل آن بتوانیم به مدرسه طراز سند تحول دست یابیم.

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مبتنی بر آرمان‌های بلند نظام اسلامی است و رهبر معظم انقلاب نیز به‌عنوان یک کارشناس خبره در حوزه تعلیم و تربیت و فرهنگ، از این سند دفاع و از آن با تعابیری مانند افتخارآمیز، پیشرو و جامع یاد می‌کنند، فلذا بر همگان فرض است که تلاش کنیم تا این سند عملیاتی شود.

خوشبختانه وزیر محترم آموزش و پرورش، با باور به اجرای سند، رسالت اصلی آموزش و پرورش را اجرای زیرنظام‌ها اعلام کرده‌اند. به همین دلیل، یک ساختار مدیریتی جدید طراحی شده تا اجرای سند را رصد و عملیاتی کند. این ساختار سه لایه دارد که لایه زیرین و اصلی آن، کارگروه‌هایی است که متناسب با هر زیرنظام تشکیل می‌شود. هر زیرنظام مدیر و مسئولی دارد و اعضای در آن کارگروه فعال هستند. مثلاً مدیریت کارگروه برنامه درسی، با سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی است و بخش‌های دیگر وزارت‌خانه هم در این کارگروه عضو هستند. مسئولیت زیرنظام مدیریت و راهبری با معاونت متوسطه است و همه بخش‌های مختلف در آنجا نماینده دارند. مسئولیت کارگروه منابع مالی با معاونت پشتیبانی است که با حضور نمایندگان بخش‌های دیگر تشکیل می‌شود. همچنین مسئولیت کارگروه منابع انسانی با مدیریت منابع انسانی وزارت‌خانه است و مسئولیت کارگروه پژوهش و ارزشیابی نیز با رئیس مرکز سنجش و ارزشیابی است و ترکیب این کارگروه‌ها مشخص شده و باید تشکیل شود تا عملیاتی شدن زیرنظام‌ها را پیگیری کنند. بالای سر همه این کارگروه‌ها یک شورای هماهنگی و اجرایی قرار دارد که با مسئولیت خود وزیر و عضویت رؤسای کارگروه‌ها، تعدادی از مسئولان وزارت‌خانه، دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش و مشاور اجرایی وزیر در امر سند تحول تشکیل می‌شود. این شورا نخستین جلسه خود را خوشبختانه تشکیل داده و کار اجرای سند کلید خورده است. لایه سوم ساختار مدیریتی نیز،

یک ساختار مدیریتی جدید طراحی شده است تا اجرای سند تحول را رصد و عملیاتی کند

به تعبیر اهل فلسفه؛ در عین حالی که کیان ملی و وحدت ملی و انسجام فرهنگی مان را حفظ می‌کنیم و برای حفظ آن نیازمند برنامه‌ریزی متمرکز هستیم، به تکررها هم اهمیت بدهیم و آن‌ها را پاس بداریم. اشاره‌ای که در راهکار ۵-۵ سند شده، مبتنی بر نگاه سوم است، وحدت در کثرت. براساس این راهکار، در عین حال که ما برای کل کشور یک برنامه واحد داریم باید حداقل ۱۰ و حداکثر ۲۰ درصد از برنامه آموزشی به شرایط استانی، یعنی همان تفاوت‌ها و تکررها، معطوف شود که تجلی آن را در برنامه حرفه‌ها و هنرها، جغرافیا، آداب و رسوم، نیازها و شرایط اقلیمی استان‌ها مشاهده می‌کنیم.

سیاست چندتألیفی به جای تک‌تألیفی

این راهکار با نگاه عدالت‌محورانه‌ای که در سند تحول بنیادین وجود دارد و یکی از محورهای اصلی کار ماست، همخوانی دارد و شیوه نامه این راهکار از طریق برنامه ویژه مدرسه محقق می‌شود این، راهبرد کلانی است که متأثر از همین تفکر و بر محور همین فلسفه است و امیدواریم در اجرای آن موفق شویم. در چندتألیفی می‌توان تفاوت‌ها را با رعایت حفظ اصول، در یک چارچوب مشخص دید و تنوع‌ها و تکررها را لحاظ کرد. برای تحقق این مسئله سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی باید برنامه‌ریزی و قانونمندی‌های آن را تنظیم کند و به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش برساند.

برنامه ویژه مدرسه از خواسته‌های بجا، خوب و نوآوری برنامه درسی ملی و یکی از برنامه‌های است که در این راستا به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسیده است و از آن نیز دفاع می‌کند. بخشی از محتوای این برنامه که دیدگاه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی است تهیه و اعتباربخشی شده است. امیدوارم با برطرف شدن ابهامات آن، بین بخش‌های مختلف آموزش و پرورش توافقاتی به عمل آید و در سال تحصیلی آینده در قالب یک برنامه به کل سیستم ابلاغ و عملیاتی شود.

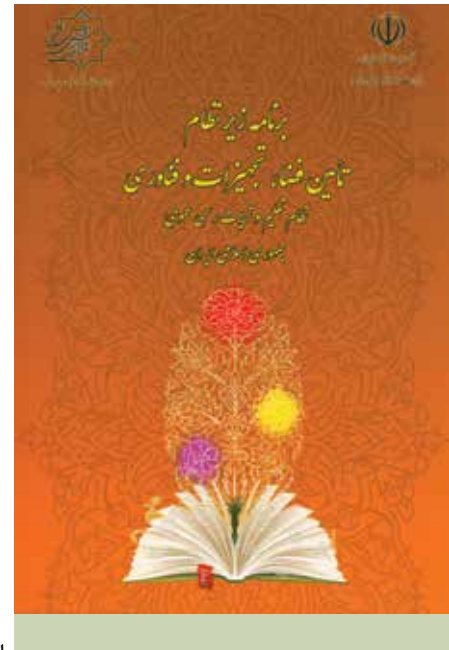
یکی دیگر از رویکردهای بسیار جدی سند تحول بنیادین رویکرد فرهنگی - تربیتی است یعنی در طراحی‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و تولید محتوا باید به شرایط فرهنگی و فرهنگ مخاطب توجه شود. با توجه به شرایط جغرافیایی، اقلیمی و محیطی در کشور ما ایران چندین فرهنگ و اقوام مختلف با قدمت چندین هزار ساله وجود دارد که توجه به فرهنگ این اقوام و خرده فرهنگ‌های آن‌ها و لحاظ کردن دلالت‌های این رویکرد در برنامه‌ریزی جزء وظایف آموزش و پرورش است و یکی از راه‌های پاسخ‌دهی به اقتضات فرهنگی و تفاوت‌های

● سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در راستای بند ۵-۵ سند تحول بنیادین و بند ۲-۱۳ سند برنامه درسی ملی، به تولید «راهنمای برنامه ویژه مدرسه» و برگزاری دوره آموزش ضمن خدمت مدیران اقدام کرد. از آنجا که اجرای این راهنما، نیازمند استلزاماتی از جمله حمایت شورای عالی آموزش و پرورش است؛ شما به عنوان دبیر کل این نهاد سیاستگذار، ضمن بیان ضرورت و اهمیت تولید این راهنما، طرح و برنامه خود را در خصوص اجرای و آن مطرح فرمایید.

○ اجرای بند ۵-۵ راهکار سند تحول بنیادین بر یک بحث استوار است که لازم است من نخست نگاهی به آن داشته باشم و بعد به خود سؤال پردازم.

ما در کشوری زندگی می‌کنیم که خوشبختانه سرزمینی گسترده است با اقلیم‌های متنوع آب و هوایی و شرایط مختلف زندگی. از سوی دیگر، ملتی هستیم با اقوام مختلف که در آن خرده فرهنگ‌های گوناگون وجود دارد. به عبارت

دیگر، ما تک‌فرهنگی نیستیم. سؤال مطرح در برنامه‌ریزی‌ها، از جمله در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی، این است که نظام برنامه‌ریزی کشور با این تنوع‌ها و تکررها چه می‌خواهد بکند؟ در این مورد نگاه‌ها متفاوت است. یک نگاه این است که چون می‌خواهیم به اصطلاح وحدت ملی خود را حفظ کنیم باید یک برنامه واحد برای کل کشور داشته باشیم. در این نگاه به تنوع و تکررها اهمیت داده نمی‌شود و نگاه دوم این است که، برعکس، باید صرفاً تنوع‌ها و تکررها را ببینیم و به سمت غیرمتمرکز کردن سیستم برنامه‌ریزی در ابعاد مختلف، از جمله برنامه‌ریزی آموزشی، برویم. نگاه سوم هم تلفیق دو نگاه قبلی است؛ نگاه وحدت در کثرت؛ یعنی

کنکور، کل آموزش و پرورش و فرایند یاددهی- یادگیری را متأثر ساخته است

فرهنگ، همین برنامه ویژه مدرسه می باشد که براساس آن به مدیر و معلم مدرسه اجازه داده می شود در هر موقعیت، استان و مکان برنامه ویژه ای را به اقتضاء شرایط بومی خودش داشته باشد.

تربیت معلمان توانمند

از سوی دیگر، برای پاسخگویی به شرایط اقلیمی و نیازهای قومیتی نظام تربیت نیروی انسانی آموزش و پرورش باید همراهی کند تا در دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه شهید رجایی، معلمانی با توانمندی ها و شایستگی های فوق تربیت شوند و برنامه درسی آن ها متأثر از همین تفکر بشود. خوشبختانه این نگاه در آموزش و پرورش وجود دارد و در مجموع، سیستم دارد خودش را آماده می کند تا با انعطاف بیشتری به نیازهای اقلیمی و قومیت ها و خرده فرهنگ ها پاسخ بدهد.

● در خصوص جدول ساعات دروس پایه دوازدهم چه تدابیری اندیشیده شد؟

○ براساس مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش ساعات حضور دانش آموزان و ساعات برنامه درسی دانش آموزان در دوره متوسطه ۳۵ ساعت در هفته می باشد که این ساعت در گذشته برای دوره پیش دانشگاهی که بار پایه دوازدهم فعلی را برعهده داشت ۲۴ ساعت بود. برخی از اعضا و صاحب نظران کمیسیون برنامه های درسی ضمن مشابه سازی دوره پیش دانشگاهی با پایه دوازدهم پیشنهاد دادند که ساعت اختصاص داده شده برای پایه دوازدهم از ۳۵ ساعت به ۲۴ ساعت حضوری تقلیل یابد و ۱۱ ساعت آن به صورت غیر حضوری آموزش داده شود تا دانش آموزان فرصت داشته باشند خودشان را برای آزمون کنکور آماده کنند. گروهی دیگر از کارشناسان و صاحب نظران معتقدند که این مقایسه، مقایسه ای درستی نیست زیرا پایه دوازدهم یک پایه از سه پایه دوره متوسطه است نه به مثابه پیش دانشگاهی، بنابراین همان قانونی که برای پایه دهم و یازدهم اجرا می شود برای پایه دوازدهم نیز اجرا شود، یعنی برنامه درسی دانش آموزان در این پایه باید ۳۵ ساعت باشد، به خصوص این که اگر قرار باشد ۱۱ ساعت غیر حضوری برگزار شود به دروس جدید آسیب خواهد زد و قربانی خواهند شد. زیرا از ساعت آن ها کاسته خواهد شد. به همین دلیل شورای عالی آموزش و پرورش بر اجرای ۳۵ ساعت تأکید دارد با این تبصره که به مدیران محترم توصیه می شود با توجه به اینکه بسیاری از قانونمندی ها و ضوابط

تنها چیزی که در شیوه کنکور فعلی سنجیده می‌شود، مهارت تست‌زنی و سرعت تست‌زنی بچه‌هاست

آموزش و پرورش و آموزش عالی بود. محتوای دروس و حتی ساعات آموزش طوری برنامه‌ریزی شده بود که بچه‌ها طوری درس بخوانند که هم امتحان نهایی بدهند و هم بتوانند برای کنکور درس بخوانند. لذا در این پایه فقط ۲۴ ساعت در هفته آموزش بود و با بقیه پایه‌ها فرق داشت. در نظام قبلی، بچه‌ها دو بار دیپلم می‌گرفتند. یک دیپلم را در پایه یازدهم می‌گرفتند و به نحوی فارغ‌التحصیل حساب می‌شدند، اما اگر می‌خواستند وارد دانشگاه بشوند باید دیپلم دوره پیش‌دانشگاهی را هم می‌گرفتند؛ با سندی تحول آن نگاه تغییر کرد و ما مجدداً به نگاه اول برگشتیم. حالا دیگر پایه دوازدهم یک پایه از دوازده پایه تحصیلی و یک پایه از سه سال دوره دوم متوسطه است. همه آن قانونمندی‌ها، تعداد ساعات درسی، و محتوایش مثل پایه‌های دهم و یازدهم است.

نقدهای اینجاست که اینجاست می‌شود این است که به بچه‌ها خیلی فشار وارد خواهد شد برای اینکه آن‌ها باید هم برای کنکور و هم برای امتحانات نهایی آماده شوند، و لذا در یک ظرف زمانی محدود، فشار مضاعفی به آن‌ها وارد خواهد شد. برای حل این مسئله راهکارهای زیادی پیشنهاد شد.

در نهایت پس از مذاکرات متعدد کارشناسان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و مرکز سنجش و ارزیابی و کارشناسان دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش جدول عناوین دروس نهایی پایه دوازدهم در کمیسیون برنامه‌های درسی مورد تأیید قرار گرفت و در شورای عالی آموزش و پرورش تصویب شد. در این جدول که در ذیل می‌بینید هم دروس تخصصی و هم دروس عمومی پیش‌بینی و سعی شده است توازن در تعداد واحدهای امتحان نهایی در چهار رشته تحصیلی وجود داشته باشد.

آموزش تحت تأثیر کنکور قرار گرفته است شرایطی فراهم سازند تا دانش‌آموزان در آرامش کامل، فرصت بیشتری را برای مطالعه منابع آزمون سراسری و حضور فعال در صحنه کنکور داشته باشند.

● آخرین تصمیمات برای برگزاری امتحانات نهایی در دوره دوم متوسطه به‌ویژه در پایه دوازدهم چیست و چه دروسی جزء امتحان نهایی می‌باشد؟

○ سرنوشت پایه دوازدهم در آموزش و پرورش از دیرباز با کنکور گره خورده است. در مورد سال آخر دو نگاه وجود دارد. یک نگاه این است که این پایه، مثل پایه‌های دیگر، یکی از حلقه‌های دوازده‌گانه تحصیلی است، پس قانونمندی‌های آن یازده پایه دیگر در مورد پایه دوازدهم نیز، ساری و جاری است. یک نگاه دوم هم وجود دارد و بر این مبنا استوار است که پایه دوازدهم یعنی پایه آخر تحصیلات، حلقه وصلی است بین آموزش و پرورش و آموزش عالی، چون از طریق این حلقه وصل است که دانش‌آموزان مدرسه را پشت سر می‌گذارند و وارد دانشگاه می‌شوند. همین نگاه بود که در دوره قبل باعث طراحی دوره یک‌ساله پیش‌دانشگاهی شد. همان‌طور که می‌دانید زمانی که دوره پیش‌دانشگاهی را داشتیم؛ به منزله پایه دوازدهم فعلی بود؛ یعنی دقیقاً حلقه وصل و پل ارتباطی

جدول عناوین دروس نهایی پایه دوازدهم - دوره دوم متوسطه

ردیف	رشته علوم تجربی		رشته ریاضی فیزیک		رشته علوم انسانی		رشته علوم و معارف اسلامی	
	عنوان درس	واحد/ساعت	عنوان درس	واحد/ساعت	عنوان درس	واحد/ساعت	عنوان درس	واحد/ساعت
۱	تعلیمات دینی (دینی، اخلاق و قرآن) ۳	۲	تعلیمات دینی (دینی، اخلاق و قرآن) ۳	۲	تعلیمات دینی (دینی، اخلاق و قرآن) ۳	۴	علوم و معارف قرآنی ۳	۲
۲	عربی، زبان قرآن ۳	۲	عربی، زبان قرآن ۳	۲	عربی (زبان تخصصی رشته) ۳	۲	عربی (زبان تخصصی رشته) ۳	۴
۳	فارسی ۳	۲	فارسی ۳	۲	فارسی ۳	۲	فارسی ۳	۲
۴	زبان خارجی ۳	۴	زبان خارجی ۳	۴	زبان خارجی ۳	۴	زبان خارجی ۳	۴
۵	سلامت و بهداشت	۲	سلامت و بهداشت	۲	سلامت و بهداشت	۲	سلامت و بهداشت	۲
۶	ریاضی ۳	۴	حسابان ۲	۳	ریاضی و آمار ۳	۲	ریاضی و آمار ۳	۲
۷	فیزیک ۳	۳	هندسه ۳	۲	علوم و فنون ادبی ۳	۲	علوم و فنون ادبی ۳	۲
۸	شیمی ۳	۴	ریاضیات گسسته	۲	تاریخ ۳	۲	اصول عقاید ۳	۳
۹	زیست‌شناسی ۳	۴	فیزیک ۳	۴	جامعه‌شناسی ۳	۳	تاریخ ۳ (تخصصی رشته)	۲
۱۰	علوم اجتماعی	۲	شیمی ۳	۴	جغرافیا ۳	۲	فلسفه ۲	۲
۱۱			علوم اجتماعی	۲	فلسفه ۲	۲	احکام ۳	۱
	جمع	۲۹		۲۹		۲۷		۲۶

منتظر هستیم تا آموزش و پرورش و وزارت علوم در مورد تعداد عناوین امتحانات نهایی، گزارش توافق خود را به شورای عالی ارائه کنند

در دانشگاه تأثیر داشت، این سابقه در نظر گرفته می‌شد اما اگر فردی به آن نیازی نمی‌داشت سوابق در نظر گرفته نمی‌شد.

کنکور، مانع سند تحول

● به استناد سند تحول و ابلاغیه قانون مقرر شده بود در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ با لحاظ نمودن سوابق تحصیلی، آزمون سراسری حذف شود. گام عملی برای حذف این آزمون و شاخص‌های جایگزین برای ورود دانش‌آموزان به تحصیلات عالی چیست؟

○ من قبلاً هم به شکل‌های گوناگون این مسئله را مطرح کرده‌ام. اصل قضیه این است که سازمان سنجش و مسئولین وزارت علوم بپذیرند که کنکور مانع آموزش و پرورش است، مانع تحول بنیادین است و کل آموزش و پرورش و فرایند یاددهی-یادگیری ما را مختل ساخته است. اگر این را بپذیرند و با ما به یک فهم مشترک و باور مشترک برسند می‌توانیم برای حذف کنکور یک راه حل فراهم کنیم اما اکنون دو نگاه به کنکور و دو تبیین و تفسیر از آن وجود دارد، لذا بین ما و مسئولین وزارت علوم هم‌زمانی وجود ندارد. آن‌ها، کنکور را ابزاری برای پذیرش بهترین دانشجو در مناسب‌ترین رشته تحصیلی می‌دانند فارغ از اینکه این روش چه تأثیری بر آموزش و پرورش دارد، ولی ما معتقدیم که کنکور نقطه اتصال آموزش و پرورش و آموزش عالی است، و همان‌طور که باید اهداف و منافع وزارت علوم را تأمین کند باید اهداف و منافع آموزش و پرورش را هم تأمین کند؛ نباید به سیستم آموزشی آسیب بزند، ولی الان آسیب‌زده است، یعنی هم ابعاد آموزشی و هم ابعاد تربیتی ما را به شدت آسیب‌پذیر کرده است. اگر می‌خواهیم تحول بنیادین را اجرا کنیم، کنکور مانع ایجاد خواهد کرد و تا زمانی که کنکور وجود داشته باشد، نمی‌توان تحول بنیادین را عمیق و دقیق اجرا کرد. کنکور مسابقه تست‌زنی است.

وقتی می‌گوییم کنکور حذف می‌شود به این معنا نیست که صد درصد حذف شود، چون قطعاً برای تعداد محدودی از رشته‌ها و دانشگاه‌ها بین بچه‌ها رقابت جدی است. در آنجا می‌توان از این روش استفاده کرد که با یک ضریبی، حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد و حتی تا ۳۰ درصد از نمره را به امتحانی که نام آن را می‌شود کنکور گفت بدهیم اما اینکه کل سرنوشت تحصیلی بچه‌ها را به این امتحان دوسه ساعته گره بزنیم، آن هم با این روش تستی؛ مخالف هستیم. در کنکور تنها چیزی که سنجیده می‌شود مهارت تست‌زنی و سرعت تست‌زنی بچه‌هاست نه دانش آن‌ها، نه توانمندی آن‌ها؛ نه فهم علمی

افزایش درصد سوابق تحصیلی

● نحوه اعمال سوابق تحصیلی در ساختار جدید چگونه خواهد بود؟ پیشنهاد آموزش و پرورش در این مسئله چیست؟

○ این مسئله را باید دوستان وزارت علوم و اعضای کارگروه قانون سنجش و پذیرش دانشجو که نماینده‌ای هم از آموزش و پرورش آنجا هست تعیین موضع و اعلام کنند. متأسفانه ترکیب آن شورا به گونه‌ای است که نماینده آموزش و پرورش در آنجا در اقلیت است و در نتیجه، اگر رأی مخالف رأی آن کارگروه داشته باشد، به نتیجه نمی‌رسد. و معمولاً همواره این‌طور بوده که آن رأی اکثریت توانسته است نظر خودش را به آموزش و پرورش تحمیل کند.

در این خصوص لازمست بگوییم ما خواهان افزایش درصد محاسبه سوابق تحصیلی بودیم و پیشنهاد ما این بود که سهم سوابق تحصیلی به صراحت خود قانون، سال به سال، افزایش یابد تا به حد ۷۵ و ۸۰ درصد برسد. یعنی در نهایت، بین ۱۵ تا ۲۰ درصد فقط برای خود کنکور بماند و بقیه درصد پذیرش دانشجو به اعمال سوابق تحصیلی مربوط شود، آن هم فقط در رشته‌ها و دانشگاه‌هایی که بسیار پرمشتری هستند که جزئیات آن را باید کارگروه قانون سنجش و پذیرش دانشجو بررسی و مشخص کند.

آموزش و پرورش و شورای عالی آموزش و پرورش خواهان این قضیه هستند که سوابق تحصیلی نقش بیشتری در پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها داشته باشد. منظور از سابقه تحصیلی یکی نمرات امتحان نهایی است و دیگری نمرات پایه یازدهم؛ و حتی نمرات پایه دهم، البته طبق قانون هم، نمرات کل دوره دوم متوسطه باید در مسئله سوابق تحصیلی لحاظ شود. اما در عمل، از آنجا که بخشی از مسئولان سازمان سنجش در وزارت علوم اعتقادی به حذف کنکور ندارند، به دلایل مختلف از اعمال تأثیر سوابق تحصیلی در پذیرش دانشجو، سر باز زده‌اند و هرگاه که این بحث خیلی جدی شد گفته‌اند که تأثیر مثبت می‌دهیم اما آموزش و پرورش به‌طور جد معتقد است که این تأثیر باید اساسی و مبنایی باشد و دانش‌آموز بپذیرد اگر معدل کارنامه‌اش در امتحان نهایی ضعیف باشد در کنکور هم ضعیف خواهد بود. به این دلیل، بعضی از بچه‌ها چون می‌دانند تأثیر مثبت دارد، فقط درس‌های نهایی دوره دبیرستان را نمی‌خوانند و فشار اصلی و اساسی خود را بر روی کنکور می‌گذارند و این چیزی است که آموزش و پرورش با آن مخالف است.

در نهایت تصمیمی که شورای سنجش و پذیرش دانشجو درباره میزان تأثیر سوابق تحصیلی در کنکور سراسری سال ۹۸ اتخاذ نموده است اعمال ۳۰ درصد تأثیر قطعی سوابق تحصیلی می‌باشد، این در حالیست که طی سال‌های گذشته سوابق تحصیلی ۲۵ درصد تأثیر مثبت داشت و نحوه اعمال آن نیز به گونه‌ای بود که اگر سوابق تحصیلی داوطلب در پذیرش فرد

یکی از موضوعات جدی سند تحول «فراهم کردن محیط مدرسه دوست‌داشتنی برای دانش‌آموزان» است. برای تحقق این امر باید عوامل مُخَلِّ دوست داشتن محیط مدرسه و حضور با نشاط در مدرسه، عوامل اضطراب‌زا و نگران‌کننده را از بین برد

تأثیر قطعی داشته باشد، زیرا این موضوع در درازمدت هم به نفع دانش‌آموزان است و هم به نفع آموزش و پرورش. آن‌هایی که مدافع کنکور هستند در این صحنه هم نقش آفرینی و فضا سازی منفی ایجاد کردند به گونه‌ای که برخی از دانش‌آموزان تصور می‌کنند تأثیر قطعی سوابق تحصیلی به ضرر آن‌ها است در صورتی که چنین نخواهد بود، زیرا اگر دانش‌آموز در طول سال تحصیلی با یک روند خوب درسش را بخواند می‌تواند نمرات خوبی کسب کند که این نمرات خوب باعث ارتقای رتبه او خواهد شد، نه تنزل او.

● به‌عنوان دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش و از مدیران باتجربه، با توجه به رویکرد جدید آموزش و پرورش، در خصوص نحوه برگزاری امتحانات نهایی و کنکور، چه توصیه‌ای برای مدیران، دبیران، دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها دارید؟

○ با توجه به اینکه مخاطبان این ویژه‌نامه مدیران و معلمان دوره دوم متوسطه به ویژه پایه دوازدهم می‌باشند، ضروریست با استناد به سند تحول بنیادین نکاتی را عرض کنم و از مدیران و معلمان بزرگوار درخواست دارم با توجه به اقتضات این دوره، برای فراهم کردن محیطی توأم با آرامش و آسایش به آن‌ها توجه ویژه داشته باشند.

نکته اول:

یکی از موضوعات جدی سند تحول «فراهم کردن محیط مدرسه دوست‌داشتنی برای دانش‌آموزان» است. برای تحقق این امر باید عوامل مُخَلِّ دوست داشتن محیط مدرسه و حضور با نشاط در مدرسه، عوامل اضطراب‌زا و نگران‌کننده را از بین برد.

یکی از اصلی‌ترین نگرانی و عامل اضطراب‌زا در این دوره «کنکور» است. آموزش و پرورش در این خصوص خیزی برداشت و مصوبه‌ای نیز مبنی بر حذف ردپای کنکور به ویژه در دوره ابتدایی به تصویب شورای عالی رساند. براساس آن برگزاری آزمون‌های زاید در مدارس به بهانه آماده کردن برای پذیرش در مدارس سمپاد یا نمونه دولتی و متعاقب آن کنکور ممنوع اعلام شد.

در پایه دوازدهم نیز مدیران و معلمان محترم باید مساعدت کنند تا استراتژی آموزش و پرورش، یعنی ایجاد آرامش، نشاط و شادابی در مدرسه را پاسداری کنند. اگرچه مسئله شوم کنکور آنقدر سنگین است که همه برنامه‌ریزی‌های آموزش و پرورش تحت تأثیر آن قرار می‌گیرد اما مراقبت خانواده‌ها، اولیا، مدیران و معلمان می‌تواند فضای آموزش را آرام‌تر کند. موضوع و بحث دیگری که سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

آن‌ها، نه تفکر آن‌ها و نه سایر ابعاد شخصیتی و مهارتی آن‌ها. در کنکور، فقط معلومات و محفوظات سنجیده می‌شود. الان کنکور آزمون تستی و فقط در حوزه شناختی است، در صورتی که در سند تحول تربیت در ساحت‌های شش‌گانه مطرح است و همان‌طور که تربیت علمی صورت می‌گیرد، تربیت سیاسی، تربیت اجتماعی، تربیت اقتصادی، تربیت هنری و تربیت حرفه‌ای هم باید اتفاق بیفتد. این‌ها سنجش و سازوکار دیگری می‌خواهد که در آن آزمون دو ساعته اتفاق نمی‌افتد.

● در صورت عدم حذف کنکور، با توجه به رویکرد برخی از کتاب‌های جدید التالیف که محتوای آن‌ها قابلیت طراحی سؤال کنکور را ندارند چه راهکاری برای آن دارید؟ در خصوص منابع کنکور نیز توضیحی بفرمایید.

○ اینکه گفتم تا زمانی که کنکور باشد اجازه تحول آفرینی به ما نمی‌دهد یک مصداقش همین است. ما با استفاده از مفاهیم سند تحول چند درس جدید طراحی و اضافه کردیم و در جدول برنامه درسی آوردیم؛ مثل سواد رسانه‌ای، مثل مطالعات فرهنگی، مثل تفکر و سبک زندگی، پژوهش و ارزشیابی، مدیریت خانواده و بحث‌های مشابه آن. چون این‌ها در کنکور مطرح نیست، متأسفانه دانش‌آموزان و خانواده‌ها آن‌ها را جدی نمی‌گیرند و حتی برخی از معلمان ما متأسفانه وقت این دروس را به درس‌هایی که در کنکور با ضریب بالا هستند مثل ریاضیات و فیزیک اختصاص می‌دهند و این، یعنی به هم ریختن نظام برنامه‌ریزی درسی در آموزش و پرورش.

با توجه به نشست‌هایی که فیما بین آموزش و پرورش و سازمان سنجش وزارت علوم برگزار شد تصمیم نهایی در خصوص منابع آزمون سراسری کنکور ان شاء... در روزهای آتی توسط سازمان سنجش آموزش کشور به اطلاع داوطلبان عزیز رسانده خواهد شد. ولی لازم است یادآوری کنم که علی‌رغم برخی از فضا سازی‌های منفی که در برخی از رسانه‌ها انجام شد آموزش و پرورش معتقد است که سوابق تحصیلی باید ۳۰ درصد

در جست‌وجوی آن است تربیت در ساحت‌های شش‌گانه اعتقادی، عبادی و اخلاقی، اجتماعی و سیاسی، زیستی و بدنی، زیبا‌ساختی و هنری، اقتصادی و حرفه‌ای، علمی و فناورانه می‌باشد. تربیت علمی یک سوی قضیه است، اما تربیت در ساحت‌های شش‌گانه فوق‌سوی دیگر و نکته مهم سند می‌باشد و به‌طور طبیعی کنکور در پایه دوازدهم فقط بُعد علمی آن را ردیابی می‌کند البته اگر بشود نام را تربیت علمی گذاشت.

نکته دوم:

مدیران و معلمان محترم در کوران کنکور فرصت‌هایی را فراهم آورند تا دانش‌آموزان با آرامشی بیشتر به تفریح و تربیت زیستی و بدنی بپردازند. فراخواندن دو ساعته دانش‌آموز به امر تربیت زیستی و بدنی نه تنها مانع درس خواندن ایشان نمی‌شود، بلکه باعث کارآیی و اثربخشی بیشتر سایر ساعاتی می‌شود که به خواندن اختصاص می‌دهند و آرامش و آمادگی بهتری را برای توجه به درس خواهند داشت.

در این پایه اگرچه اولیا و خانواده‌ها فشارهای سنگینی در آماده کردن دانش‌آموزان برای ورود به دانشگاه به مدیران و معلمان وارد می‌کنند ولی مدیران محترم نه تنها به‌عنوان مدیر بلکه راهبر تربیتی سیستم باید از تمام ابعاد مأموریت‌ها و مسئولیت‌هایی که بر عهده دارند از جمله تربیت در ساحت‌های شش‌گانه مراقبت کنند و زمانی را برای آرمبختی دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌ها اختصاص دهند.

نکته سوم:

مراقبت از درس‌های نوظهور دوره دوم متوسطه به‌ویژه پایه دوازدهم مانند: انسان و محیط زیست، مطالعات فرهنگی و مدیریت خانواده و سبک زندگی و ... از نکات مهمی است که مدیران و معلمان محترم باید به آن توجه ویژه داشته باشند. این درس‌ها با الهام از مفاهیم سند تحول در جدول عناوین دروس گنجانده شده‌اند و تاکنون در تاریخ آموزش و پرورش ایران وجود نداشته است. بنابراین اجازه ندهند سایه خشن کنکور این دروس جدید را که بیشتر به ابعاد فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی توجه دارند و بچه‌ها را برای زندگی آماده می‌کنند قربانی دروسی مانند ریاضی، فیزیک، شیمی و امثالهم شوند.

نکته چهارم:

یکی از پیام‌های جدی سند تحول بنیادی اصلاح تکوین و تعالی هویت دانش‌آموزان است. یعنی فراهم آوردن شرایط

هویتیابی نسل جوان، هویتی که از چهار مؤلفه هویت قومی، هویت ایرانی، هویت اسلامی و هویت جهانی متأثر می‌باشد. مدیران و معلمان گرامی باید بین این چهار مؤلفه هویت‌بخش تعادل و توازن برقرار کنند تا هیچ‌یک از آن‌ها قربانی دیگری نشود و بهانه تقویت یکی از آن‌ها باعث لطمه زدن، تخفیف و تضعیف دیگری نگردد در واقع تعادل و توازن با محوریت دینی در چارچوب نظام معیار اسلامی برای دانش‌آموزان رقم بزنند. سن دانش‌آموزان عزیز در این پایه، سن هویتیابی است. بنابراین مدیران و معلمان باید بتوانند فضای با نشاطی را در محیط مدرسه ایجاد کنند تا دانش‌آموزان دوره متوسطه به‌ویژه پایه دوازدهم تصویری امیدبخش از خود، خانواده و آینده‌شان داشته باشند، به ایرانی و مسلمان بودن خویش افتخار کنند، از هویت خود پاسداری نمایند، بتوانند با جهان ارتباط برقرار کنند و هم‌چنین ذهنیت منفی‌ای که سازمان یافته است و از طریق فضای مجازی صورت می‌گیرد تا آن‌ها نسبت به خود، آینده و کشورشان بدبین شوند را بزنادید و یک ذهنیت مثبت و امیدبخش برای بچه‌ها و دانش‌آموزان عزیز فراهم گردد.

معلمان گرامی، دانش‌آموزان عزیز و اولیای محترم

نظر من این است که پذیرش در دانشگاه و شرکت در امتحان نهایی را نباید به شب امتحان و فرصت محدود پایان سال منحصر کرد. دانش‌آموزان عزیز معلمان و خانواده‌ها باید تدابیری اتخاذ کنند تا در طول سال تحصیلی و به‌خصوص در سه سال پایانی دهم، یازدهم و دوازدهم، بچه‌ها درس خود را خوب بخوانند تا در روزهای پایانی به آن‌ها فشاری وارد نشود. اگر این نگاه وجود داشته باشد و بچه‌ها این‌طور درس بخوانند قطعاً راحت‌تر می‌توانند بدون اضطراب و استرس از این مرحله عبور کنند. دوم اینکه دانش‌آموزان، همه موفقیت در زندگی را با پذیرش در دانشگاه و عبور از سد کنکور گره نزنند. این چنین نباشد که فکر کنند اگر از کنکور عبور کردند حتماً به یک زندگی خوب و سعادت‌مندانه خواهند رسید و در غیر این صورت شکست‌خورده زندگی هستند. این تصور غلطی است. تجربه ما و مشاهدات خود خانواده‌ها و دانش‌آموزان در اطراف خودشان نشان می‌دهد بسیاری از کسانی که از این سد با موفقیت عبور کرده‌اند لزوماً زندگی خوبی ندارند و برعکس بسیاری از کسانی که از این سد به سختی عبور کرده‌اند و یا حتی عبور نکردند اما سایر ابعاد وجودی و ابعاد شخصیتی خودشان را تقویت کرده‌اند، یک زندگی خوب و سالم و رضایت‌بخشی دارند، چه از بعد اقتصادی، چه از بعد فرهنگی و چه از بعد اجتماعی. بنابراین، نباید از آن چیزی که نامش غول کنکور شده است ترسید. متأسفانه عده‌ای مایل هستند کنکور را به‌صورت غول نشان دهند تا آن چرخه مافیای کنکورشان بچرخد و بتوانند درآمدهای فراوان از خانواده‌ها داشته باشند.